

ПРИКЛАДНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

Несен Олена, Клименченко Вікторія, Кривенцова Ірина

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Харків*

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність застосування різних видів специфічної фізичної активності, з урахуванням обраної здобувачами вищої педагогічної освіти спеціальності «Біологія».

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, зацікавленість, інтеграція, рухова активність.

Вступ. Тривалі карантинні обмеження, що викликані поширенням Covid-19, негативно вплинули на формування здорової звички студентів щодо фізичної активності. Все частіше під час дистанційного навчання здобувачі вищої освіти отримують додаткове навчальне навантаження від викладачів профільних дисциплін. Одночасно спостерігається тенденція до зниження фізичної активності студентської молоді із найчастішим формулюванням виправдання: «На це не має часу». Тому, актуальним постає питання організації процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти. На нашу думку, цей процес має органічно пов'язуватися із основною спеціальністю здобувачів вищої освіти. Саме на це спрямована професійно-прикладна фізична підготовка. На наш погляд, слід концентрувати вплив фізичної активності не лише на суглобово-м'язовий апарат студентів, з метою зняття напруження та розвитку необхідних для професійної діяльності фізичних якостей, а й корегувати зміст фізичного виховання таким чином, щоб майбутній педагог отримував нові знання з методики організації та застосування рухової активності учнів на своїх майбутніх уроках з певного предмету.

Розумна організація навчального процесу сприяє розвитку у школярів логічного мислення, пам'яті, уяви, ініціативи. Фізичні вправи на профільному занятті з біології – це важелі, що допоможуть дитячому організму протистояти стресовим ситуаціям. Виконання нескладних вправ під час вивчення основного матеріалу сприятимуть його кращому засвоєнню, попередять порушення постави та деформацію скелету, зміцнять організм. Задля розробки цікавих, корисних та ефективних занять, сформованості вміння обирати посилене навантаження для дітей і підлітків різного віку, майбутнім педагогам стане у нагоді особисте опанування запропонованої нами методики.

Багато публікацій висвітлюють новітні технології та методологію подання інформації з окремих шкільних предметів. Науковці розкривають значимість мультимедійного супроводу шкільних уроків [2, 3], вказують на роль проектної діяльності у засвоєнні інформації з предмету [4]. Публікації, де висвітлюється значення фізичної активності під час вивчення шкільних предметів, розкривають даний аспект переважно на прикладах молодшої школи [1, 5, 6].

Питання застосування фізичної активності учнів під час уроків у сегменті середніх та старших класів середньої школи на сьогоднішній день залишається мало висвітленим у доступній літературі, та зважаючи на загальну тенденцію до зменшення фізичної активності підлітків [7], актуальним напрямом наукової і методичної роботи викладачів.

Робочою гіпотезою нашого дослідження є припущення, що застосування різних видів фізичної активності, як способу подання нового програмного матеріалу та перевірки засвоєної інформації за шкільною навчальною програмою з конкретного предмету, змінить відношення студентів до процесу фізичного виховання під час навчання у педагогічному закладі вищої освіти. Частково ця гіпотеза підтвердилась у наших попередніх дослідженнях з підвищення зацікавленості студентів заняттями з фізичного виховання засобами спеціально підібраних рухливих ігор [8, 9].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами: робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри одноборств, фехтування і силових видів спорту ХНПУ імені Г.С. Сковороди за темою «Оздоровчі технології фізичного виховання та вдосконалення спортивного тренування у одноборствах і силових видах спорту», номер державної реєстрації 0120U104252.

Мета дослідження: підібрати види рухової активності для майбутніх вчителів біології з урахуванням обраної ними спеціальності.

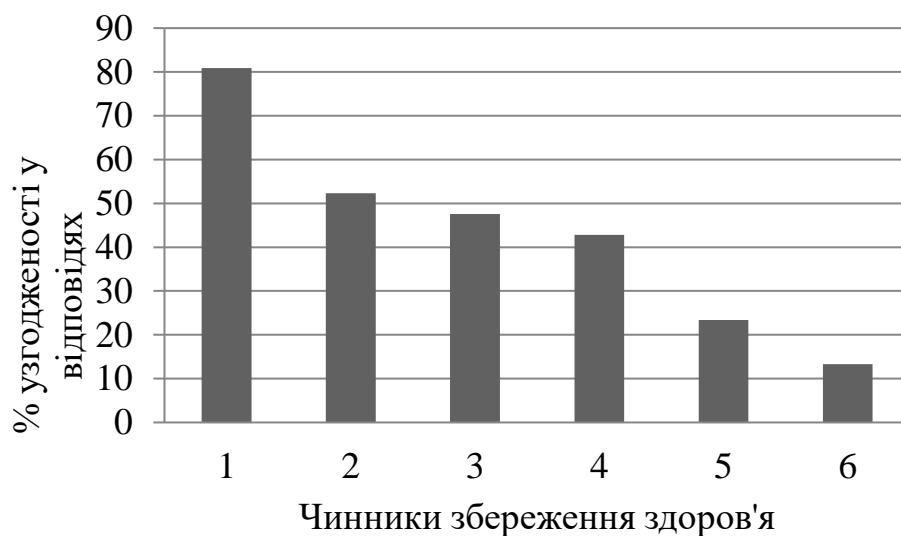
Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан проблеми з підвищення інтересу здобувачів вищої освіти до занять фізичним вихованням.
2. Вивчити ставлення здобувачів вищої освіти до збереження здоров'я через заняття фізичними вправами.
3. Підібрати види фізичної активності, виконання яких би інтегрувалося із вивченням біології (простежувалась наскрізна лінія в основній спеціальності здобувачів вищої педагогічної освіти).

Матеріал і методи дослідження. Аналіз наукової літератури дозволив встановити стан вивченості проблеми та актуальність наукових пошуків у цьому напрямі. Анкетування проводилося on-line (за допомогою google-forms), з метою вивчення відношення студентів до збереження власного здоров'я через фізичну активність та рівня їхньої рухової активності. Математична обробка даних використовувалася під час аналізу кількісних показників отриманої інформації. У дослідженні приймали участь 114 студентів 1 та 2 курсів навчання.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати проведеного нами анкетування вказують на те, що 85,7% респондентів погоджуються що здоров'я – це обов'язкова складова якісного життя людини. Ранжуючи заходи підтримання власного здоров'я, більшість студентів вказують на відмову від паління, правильне харчування, відмову від вживання алкоголю, активний

відпочинок. Регулярне виконання фізичних вправ зайняло передостаннє місце, випереджаючи лише своєчасний лікарський контроль (рис. 1).

- Примітка: 1 – відмова від паління
2 – правильне харчування
3 – відмова від алкоголю
4 – активний відпочинок
5 – регулярні фізичні вправи
6 – своєчасний лікарський контроль

Рис. 1. Ранжування чинників, спрямованих на збереження здоров'я, за думкою студентів

Як видно з рис. 1, регулярність виконання фізичних вправ втрачає свою актуальність для здобувачів вищої освіти, що підтверджує висвітлену раніше тенденцію до зниження фізичної активності студентської молоді.

Наступним етапом нашого дослідження став підбір видів фізичної активності, виконання яких би інтегрувалося із вивченням біології. Для цього ми вивчили шкільну програму з біології для 6 класу, визначаючи навчальні теми та підбираючи можливі види рухової активності.

Для прикладу наведемо кілька з них.

Естафета «Розумна клітина». Умови гри: група ділиться на 3 команди, учасники збираються у коло на лінії старту. Кожній команді надається колода карток із назвами частин клітини та їх складовими (картки підготовлюються заздалегідь). У колоді є зайві картки з назвами, що не мають відношення до

теми. Хід гри: за сигналом, учасникам треба у короткий час відібрати правильні картки, перекладаючи їх по чергово до відмітки, що розташована на відстані 5-10 метрів (в залежності від умов місця проведення) від лінії старту. Визначення переможця: перемагає команда, яка швидше за всіх виконає завдання без помилок. Гравці команд, що програли роблять по 5 присідань.

Рухлива гра «Забий комара». Умови гри: напередодні викладач має підготувати 2 м'ячики з паперу (зібрати лист паперу у долоню та трохи скрутивши сформувати м'ячик). Група ділиться на 2 команди, які розташовуються у колони на відстані 3 метри від стіни (дошки). На стіні намальовано коло діаметром 30 см навпроти кожної колони. Хід гри: у першого гравця з команди м'яч. Він кидає м'ячиком у ціль правою рукою, промовляючи назву комахи, потім піднімає свій м'ячик і передає його наступному у команді та займає місце останнього у своїй колоні. Після того як всі члени команди зробили по одному кидку, цикл повторюється із виконанням кидків лівою рукою, та називаючи одноклітинний твариноподібний організм або його частку. Визначення переможця: перемагає команда, яка була більш влучніша та правильно назвала задані організми, їх частки та комах.

Підібрані види фізичної активності почали впроваджуватися на заняттях з фізичного виховання з середини вересня 2020 року, однак довести педагогічний експеримент до свого завершення нам не вдалося через вимушений перехід на дистанційну форму організації навчання. Незважаючи на це, можемо відмітити позитивний емоційний фон на заняттях із використанням спеціально підібраних форм фізичної активності з інтеграцією у профільний напрямок навчання здобувачів вищої освіти, їхню ініціативу в активному обговоренні організації інших можливих видів рухової активності із викладачами. Тобто, мета зацікавити студентів руховою активністю та показати їм різні варіанти використання цих дій частково була досягнута.

Висновки. Аналіз наукових та методичних джерел показав наявність протиріччя між зацікавленістю здобувачів вищої освіти щодо підтримання власного здоров'я та регулярністю виконанні фізичних вправ. Частково,

вирішення цього питання полягає у використанні прикладних видів фізичної активності для здобувачів вищої освіти в залежності від обраного напрямку педагогічної спеціальності.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку ми розглядаємо у продовженні педагогічного експерименту із застосуванням спеціально підібраних видів рухової активності для здобувачів вищої освіти, враховуючи обрану ними спеціальність. Планується підбір фізичної активності для кожного з блоку тем навчальної шкільної програми різних класів, з метою практичного ознайомлення з ними здобувачів вищої педагогічної освіти за напрямом «Біологія».

Список використаної літератури

1. Несен Олена, Ільченко Анастасія. Прикладна спрямованість фізкультхвилинок на уроках англійської мови молодших школярів. Матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фізична культура дітей, підлітків, молоді та дорослого населення в сучасному світі», 12 березня 2021 року. м. Умань. С. 125–128.

2. Бордюг Ю. В. Інтерактивні технології як засіб розвитку природознавчої професійної компетентності педагогів. Технології інтеграції змісту освіти: збірник наукових праць. Вип. 7. Полтава: ПОІППО, 2017. С. 135–142.

3. Клепець О. В. Рекомендації щодо створення та оформлення мультимедійних презентацій. Технології інтеграції змісту освіти : збірник наукових праць. Вип. 7. Полтава: ПОІППО, 2017. С. 150–154.

4. Ільченко О. Г. Проектне навчання в інтегрованому курсі «природознавство» як умова міжмодульних зв'язків курсу. Технології інтеграції змісту освіти: збірник наукових праць. Вип. 7. Полтава: ПОІППО, 2017. С. 28–32

5. Дубровська Л. О., Долматова М. П., Бойко М. В. Педагогічні умови використання фізкультхвилинок та фізкультпауз у навчально-виховному

процесі молодших школярів. Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2017. № 2. С. 86–89

6. Сергій Марчук, Ірина Чемерис. Психолого-педагогічні умови використання фізкультхвилинок у навчально-виховному процесі початкової школи. Молодь і ринок №7 (150), 2017. С. 83–88.

7. Гозак Світлана, Єлізарова Олена, Парац Алла, Станкевич Тетяна. Самооцінка рівня рухової активності міських підлітків. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. № 3 (77). С. 49–57.

8. Несен О. О., Клименченко В. Г. Підвищення зацікавленості студентів-філологів заняттями з фізичного виховання засобами спеціально підібраних рухливих ігор. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Випуск 8 (128) 20. С. 128–132.

9. Ільницька Г. С., Клименченко В. Г., Коноваленко О. К. Реалізація впровадження інноваційних рухливих ігор в освітній процес іноземних студентів у закладах вищої освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, Випуск 3 (133). 2021. С. 49–53.